



RIKSADVOKATEN

Agder politidistrikt
Postboks 514, Lundsiden
4605 KRISTIANSAND S

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

20/2051 - 41 / THE051

10.06.2022

Effektivisering av domstolsbehandlingen av større straffesaker – oversendelse av ny rapport med oppdaterte retningslinjer

Domstoladministrasjonen, riksadvokaten, Dommerforeningen og Advokatforeningen oppnevnte i februar 2019 i fellesskap en arbeidsgruppe med mandat å utarbeide felles retningslinjer for behandlingen av straffesaker i tingrettene og lagmannsrettene. Arbeidsgruppen avga sin rapport 13. januar 2020. Ved brev 17. januar s.å. til statsadvokatene og Økokrim ba riksadvokaten om at de nye retningslinjene aktivt tas i bruk.

I august 2021 nedsatte de nevnte aktørene – i tillegg til Politidirektoratet og Politijuristene – en ny arbeidsgruppe (Arbeidsgruppe 2) som fikk i oppdrag å ajourføre og supplere retningslinjene fra januar 2020. Rapporten ble ferdigstilt 8. april 2020. Felles retningslinjer for behandling av straffesaker samt maler for planmøte, berammelsesbrev, pålegg om tilsvar mv. er tatt inn som vedlegg. Rapporten, som er enstemmig, vil bli lagt ut på riksadvokatens hjemmeside. For påtalemyndighetens ansatte bør rapporten ses i sammenheng med Riksadvokatens skriftserie nr. 1/2018 om effektivisering av domstolsbehandlingen av større straffesaker.

Ved brev 30. mai d.å. ble rapporten oversendt statsadvokatene og Økokrim. Statsadvokatene ble bedt om å iverksette nødvendige tiltak og ha oppmerksomhet om temaet i sin fagledelse av politiets etterforskning. Riksadvokaten forventer at også påtalemyndigheten i politiet og politijurister i særorganene studerer rapporten nøye og nyttiggjør seg den i sitt arbeid med straffesakene.

Fortsatt gjelder de felles retningslinjene som utgangspunkt for straffesaker som varer mer enn 10 rettsdager, men de er samtidig utformet slik at de også vil kunne benyttes i mindre saker når sakens art eller kompleksitet tilsier det. I lagmannsretten gjelder de felles retningslinjene som utgangspunkt kun for bevisankene. De vil imidlertid kunne brukes så langt de passer også ved begrenset anke.

De oppdaterte retningslinjene tar hensyn til relevante lovendringer som har kommet etter at den første arbeidsgruppen avga sin rapport, særlig lov 18. juni 2021 nr. 122 om endringer i straffeprosessloven mv. (aktiv saksstyring mv.). Nevnte endringslov trer i kraft 1. juli d.å. En

omtale av de viktigste lovendringene er gitt i rapportens kapittel 3. I punkt 8.2 drøfter arbeidsgruppen hvordan de nye lovfestede styringsverktøyene bør anvendes i praksis.

Saksforberedende møter (planmøter) er på samme måte som i forrige rapport løftet frem som et særlig viktig verktøy og beskrives som "nøkkelen til en vellykket saksforberedelse". I henhold til retningslinjene bør det i store saker alltid avholdes ett eller flere planmøter. Arbeidsgruppen anbefaler at behovet for å bruke ulike virkemidler for saksstyring er tema i planmøtet, slik som utvidet tilsvar (straffeprosessloven § 265 tredje ledd) og skriftlig redegjørelse fra påtalemyndigheten (straffeprosessloven § 274 b).

Når det gjelder rettens adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter, jf. straffeprosessloven § 274 a, anbefaler arbeidsgruppen at retten i planmøtet drøfter med partene både hvilke dokumenter retten bør be om tilgang til samt når og hvordan tilgangen skal gis. Påtalemyndigheten bør i denne sammenheng merke seg uttalelsene i punkt 8.2 på side 42-43 om at de fleste dommere nok vil ønske å ha tilgang til dialogutskrift av avhør som skal avspilles under hovedforhandlingen, samt ulike typer erklæringer som er avgitt i saken, for eksempel rapporter om ransaking og beslag. Prosessuelt er ikke dette dokumentbevis som skal oversendes retten i medhold av straffeprosessloven § 262 første ledd bokstav c. Påtalemyndigheten må også påregne at retten kan be om tilgang til politiforklaringer fra tiltalte og vitner som leses opp. Arbeidsgruppen anbefaler som en praktisk fremgangsmåte at partene har aktuelle forklaringer tilgjengelig digitalt under hovedforhandlingen, slik at retten kan be om tilgang hvis og når behovet skulle oppstå.

Arbeidsgruppen anbefaler på side 39 at påtalemyndigheten vurderer om det bør utarbeides maler for bevisoppgave og dokumentutdrag. Dette vil riksadvokaten vurdere å komme tilbake til senere. Inntil videre vises det til retningslinjene i rapporten samt spesialmotivene til endringene i straffeprosessloven § 262 om hva bevisoppgaven og dokumentutdraget skal og bør inneholde, se Prop. 146 L (2020-2021) side 173-174.

I påtalemyndighetens oversendelse til retten skal det angis hva som er påtalemyndighetens syn på behovet for aktiv saksstyring fra rettens side under saksforberedelsen, jf. straffeprosessloven § 262 første ledd bokstav g. Dette ser ut til å være uteglemt i malen for påtalemyndighetens berammelsesbrev (vedlegg 5).

Flere av lovendringene i lov 122/2021 forutsetter at aktor og forsvarer samarbeider i større utstrekning enn tidligere. Samhandling mellom påtalemyndigheten og forsvarer og bistandsadvokat i perioden forut for at det tas ut tiltale, er derfor et eget tema i rapportens kapittel 6 og punkt 8.4. Se for øvrig Prop. 146 L (2020-2021) punkt 5.5 side 26-27. Arbeidsgruppen har ikke utarbeidet egne retningslinjer for samhandling på etterforskningsstadiet, men bemerker at påtalemyndigheten bør vurdere å innkalle til dialogmøter med forsvarer (og eventuelt bistandsadvokat) om bl.a. fremdriftsplan for etterforskningen, behov for sakkyndighet og mulig tilskjæring av saken. Om de ulike hensyn som gjør seg gjeldende ved tilskjæring av større straffesaker, vises til Riksadvokatens skriftserie nr. 1/2018.

Arbeidsgruppe 2 fikk også i mandat å evaluere erfaringene domstolene, påtalemyndigheten og forsvarerne har gjort seg under pandemien, se rapportens kapittel 4. Et hovedfunn er at pandemien har gitt relativt små utslag på saksavviklingsstatistikken til påtalemyndigheten og domstolene, og det pekes i kapitlet på mulige årsaker til dette. Erfaringene med bruk av fjernmøteteknologi drøftes i punkt 8.4, og arbeidsgruppen konkluderer med at det er behov for en modernisering av regelverket. Slike lovendringer er nå foreslått i Prop. 97 L (2021–2022) og Innst. 384 L (2021–2022).

Rapporten tar videre for seg helse-, miljø og sikkerhetsspørsmål (HMS) under hoved- og ankeforhandling i lys av aktorenes og forsvarernes tilretteleggingsbehov, se kapittel 5 og punkt 8.3. Viktige HMS-spørsmål som bør tas opp under saksforberedelsen og hovedforhandlingen, for eksempel knyttet til rettsdagens lengde, rettsfrie dager, pauser, sikkerhet og fysisk arbeidsmiljø, er innarbeidet i de vedlagte retningslinjene og planmøtemalene, se også punkt 8.2 side 41–43. Arbeidsgruppen fremhever at det under planleggingen må tas i betraktning at hoved- og ankeforhandling i store straffesaker kan være en betydelig belastning for aktørene. Det må tas hensyn til at både aktor og forsvarer må arbeide mye utenom rettsmøtet og har behov for forutberegnelighet.

Et siste hovedtema i rapporten er oppfølging og implementering av de felles retningslinjene, se kapittel 7 og punkt 8.5. For å oppnå formålet er det viktig at aktørene har kunnskap om retningslinjene og faktisk gjennomfører dem. Arbeidsgruppen uttaler om dette:

"Arbeidsgruppen anbefaler at oppfølging og implementering gjennomføres i to akser. Den ene aksens går internt hos de enkelte aktørene, mens den andre aksens går fra nasjonalt til regionalt og lokalt nivå. Innenfor hver av aktørgruppene (dommerne, aktorene og advokatene) bør tiltak iverksettes på alle nivåer. Dessuten bør de enkelte aktørgruppene akser krysses, slik at det blir drøfting, erfaringsutveksling og forankring på tvers av aktørgruppene."

Arbeidsgruppen fremhever samtidig at den ønskede kulturendring ikke vil kunne gjennomføres over natten, og at det er behov for vedvarende og målrettet innsats over tid. Det er en uttalt målsetting at retningslinjene praktiseres likt gjennom straffesakskjeden, uavhengig av hvor i landet saken behandles.

Riksadvokaten slutter seg til arbeidsgruppens overveielser og konkrete anbefalinger, og understreker at påtalemyndigheten må tilstrebe å følge de felles retningslinjene i sakene de gjelder for. Påtalemyndigheten må ta et særlig ansvar for å bidra til den ønskede kulturendring i retning av økt samhandling mellom aktørene, herunder gjennom å klargjøre og åpent kommunisere rettslige og faktiske anførsler og søke dialog med forsvarer før rettsforhandlingene. For å lykkes med den ønskede kulturendring er det viktig med oppmerksomhet om anbefalingene i rapporten i hele påtalemyndigheten, ikke minst påtalemyndigheten i politiet som utgjør den største delen av påtalemyndigheten og som i stor grad håndterer den løpende dialogen med forsvarer frem til tiltale eller innstilling om tiltale

Jørn Sigurd Maurud

Tage Henningsen
kst. statsadvokat

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Gjenpart

Advokatforeningen Agder statsadvokatembeter	Postboks 504 - Lundsiden	4605	KRISTIANSAND S
Det nasjonale statsadvokatembetet	Postboks 2101 Vika	0125	OSLO
Dommerforeningen Domstoladministrasjonen	Postboks 5678 Torgarden	7485	TRONDHEIM
Hedmark og Oppland statsadvokatembeter	Postboks 4457	2326	HAMAR
Hordaland, Sogn og Fjordane statsadvokatembeter	Markeveien 4 c	5012	BERGEN
Møre og Romsdal statsadvokatembeter	Postboks 2517	6404	MOLDE
Nordland statsadvokatembeter	Postboks 273	8001	BODØ
Oslo statsadvokatembeter	Postboks 2100 Vika	0125	OSLO
Politidirektoratet	Fridtjof Nansens vei 14-16	0369	OSLO
Politijuristene			
Rogaland statsadvokatembeter	Postboks 180	4001	STAVANGER
Troms og Finnmark statsadvokatembeter	Postboks 2503	9267	TROMSØ
Trøndelag statsadvokatembeter	Postboks 4733 Torgarden	7468	TRONDHEIM
Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter	Postboks 2630	3129	Tønsberg
Økokrim	Postboks 2096 Vika	0125	OSLO

Vedlegg

Vedlegg

Bedre og mer effektiv straffesaksbehandling i domstolene (2) - rapport med vedlegg
Riksadvokatens brev til statsadvokatembetene og Økokrim 30.5

Mottakere

Finnmark politidistrikt	Postboks 501	9917	KIRKENES
Innlandet politidistrikt	Postboks 355	2303	
Kripos	Postboks 2094 Vika,	0125	OSLO
Møre og Romsdal politidistrikt	Postboks 1353 Sentrum	6001	ÅLESUND
Nordland politidistrikt	Postboks 1023	8001	BODØ
Oslo politidistrikt	Postboks 2093 Vika	0125	OSLO
Politiets sikkerhetstjeneste	Postboks 4773 Nydalen	0421	OSLO
Sør-Vest politidistrikt	Postboks 240	4001	STAVANGER
Sør-Øst politidistrikt	Postboks 2073	3103	TØNSBERG
Troms politidistrikt	Postboks 6132	9291	TROMSØ
Trøndelag politidistrikt	Postboks 2475 Torgarden	7005	TRONDHEIM
Vest politidistrikt	Postboks 85	6901	FLORØ
Øst politidistrikt	Postboks 3390	1401	SKI